

Partia Zieloni
Ul. Piękna 1B/22
00-539 Warszawa
sekretariat@partiazieloni.pl

NIP: 525-232-02-50
PKO BP SA IX Oddział w Warszawie
BIC (SWIFT) BPKOPLPW
82 1020 1097 0000 7502 0099 8922

🌐 partiazieloni.pl
f partiazieloni
🐦 @Zieloni
📷 zieloni_

Stanowisko Rady Krajowej Zielonych z dnia 26 sierpnia 2022 roku roku w sprawie sytuacji na Odrze

Odra umiera. Drugą największą rzeką Polski spływają niezliczone ciała zwierząt. Dramat rozgrywa się na długości setek kilometrów, od Śląska, przez Opolszczyznę, Dolny Śląsk, Lubuskie, po samo ujście rzeki do Bałtyku. Odrę zabija człowiek. Bezmyślny, chciwy, krótkowzroczny. Nakierowany wyłącznie na zysk, niemyślący o konsekwencjach swojego działania. Tak właśnie wygląda szóste wielkie wymieranie. W Ziemię nie uderzył meteor, nie wybuchł też wielki wulkan, po prostu – dziesiątki zakładów, ludzie, zrzucają do rzeki swoje brudy, jakbyśmy nie byli świadkami wielkiej suszy i ogromnych upałów, jakby nie obowiązywało prawo europejskie, ktoś nie dopełnił procedur, a ktoś inny akurat był na urlopie. Jeden urzędnik postanowił zrzucić odpowiedzialność na drugiego, osoba w sekretariacie zapomniała przekazać pisma. Alarmujące głosy mieszkank i mieszkańców można było zlekceważyć, bo „pewnie znowu przesadzają”. Konsekwencje tego ekosystem i jego mieszkańcy będą odczuwać przez wiele lat.

Dziś, jako kraj, stoimy w obliczu największej katastrofy ekologicznej w powojennej historii Polski. Musimy wspólnie zastanowić się, jak zminimalizować jej skutki oraz jak najszybciej przywrócić w niej życie. Musimy rozliczyć zarówno sprawców zatrucia rzeki, jak i ludzi oraz instytucje, które w obliczu tej tragedii nie potrafiły właściwie zareagować.

Działania wokół Odry powinny się obecnie koncentrować na pięciu kluczowych kwestiach:

1. Należy dokładnie zdiagnozować przyczyny katastrofy. Oprócz odnalezienia źródła skażenia, należy także dokonać analizy pracy służb i urzędów odpowiedzialnych za monitorowanie stanu wody w polskich rzekach.

2. Należy z całych sił minimalizować skutki katastrofy, zarówno dla środowiska naturalnego, jak i lokalnych społeczności. Tu niezbędna jest choćby współpraca ze stroną niemiecką.

Partia Zieloni
Ul. Piękna 1B/22
00-539 Warszawa
sekretariat@partiazieloni.pl

NIP: 525-232-02-50
PKO BP SA IX Oddział w Warszawie
BIC (SWIFT) BPKOPLPW
82 1020 1097 0000 7502 0099 8922

🌐 partiazieloni.pl
f partiazieloni
🐦 @Zieloni
📷 zieloni_

3. Praca nad przywróceniem życia w rzece. To długotrwały proces, w którym człowiek może stać się dla przyrody sprzymierzeńcem.

4. Znalezienie i ukaranie winnych. Katastrofa na Odrze musi stać się ostrzeżeniem dla wszystkich, którzy polskie wody chcą traktować jak ścieki.

5. Głęboka reforma systemu ochrony środowiska i zarządzania kryzysowego. Ostatnie tygodnie pokazują, że pod tym względem Polska to państwo „z kartonu”. Wdrożenie Ramowej Dyrektywy Wodnej. Dość przymykania oczu na rzuty ścieków przemysłowych i bytowych, Kanalizacja i oczyszczanie ścieków, które są standardem cywilizowanych krajów świata, muszą się stać wreszcie polskim standardem.

Jako Zieloni zdajemy sobie sprawę ze skali zaniedbań i patologii w kwestii ochrony polskich ekosystemów wodnych. Od ponad 18 lat walczymy o lepiej napisane prawo, skuteczniejsze procedury i większą wrażliwość społeczną, jak również wrażliwość decydentów, na kwestie środowiskowe. Jednocześnie uważamy, że nie ma lepszego momentu, niż obecny – w którym cała Polska opłakuje śmierć Odry, by głośno wypowiedzieć to, co osoby eksperckie, organizacje pozarządowe, działaczki i działacze Koalicji Ratujmy Rzeki oraz Siostry Rzeki mówią od lat.

Poniżej prezentujemy listę zadań, które w najbliższej i w długiej perspektywie mogą przyczynić się do skutecznej walki o czyste, wolne i tętniące życiem rzeki.

Działania doraźne

Pomimo upływu niemal miesiąca od pierwszych sygnałów o katastrofie Odry nadal wiele pilnych działań nie zostało podjętych. Dla zatrzymania zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi i zwierząt oraz środowiska, transparentności i dochodzenia prawdy wciąż konieczne jest:

- wstrzymanie wszystkich prac hydrotechnicznych na Odrze do odwołania! Analiza prowadzonych i planowanych inwestycji pod kątem ich wpływu na ryzyko powodzi, suszy i katastrof ekologicznych, szczególnie w kontekście pogłębiających się zmian klimatu, a także uwalniania z dna rzeki zgromadzonych tam przez ponad 100 lat zanieczyszczeń przemysłowych;

Partia Zieloni
Ul. Piękna 1B/22
00-539 Warszawa
sekretariat@partiazieloni.pl

NIP: 525-232-02-50
PKO BP SA IX Oddział w Warszawie
BIC (SWIFT) BPKOPLPW
82 1020 1097 0000 7502 0099 8922

🌐 partiazieloni.pl
f partiazieloni
🐦 @Zieloni
📷 zieloni_

- rzetelne informowanie ludności o stanie jakości wód wzdłuż Odry i wszystkich jej dopływów, publikowanie wszystkich wyników badań wraz z fachowym komentarzem na stronach organów prowadzących badania w czasie rzeczywistym;
- odwołanie wojewodów pięciu województw (śląskie, opolskie, dolnośląskie, lubuskie, zachodniopomorskie) za zaniechania w uruchomieniu systemu wczesnego ostrzegania i niezwołanie w terminie sztabów kryzysowych (pozostawianie na urzędach osób niekompetentnych stanowi zagrożenie samo w sobie dla bezpieczeństwa publicznego);
- wnioski do prokuratury z art. 231 dla wszystkich urzędników, którzy nie wykonali ustawowych obowiązków;
- kontrola doraźna NIK we wszystkich jednostkach państwowych zaangażowanych w katastrofę na Odrze, żeby ustalić, gdzie procedury zawiodły i czyja jest odpowiedzialność, a następnie – sformułowanie wniosków pokontrolnych i ich pilne wdrożenie;
- powołanie międzynarodowego zespołu naukowo-badawczego, niezależnego od polityków;
- analiza zagrożeń zanieczyszczenia pierwotnego (skażenia) i wtórnego (rozkład ciał zwierząt, ryzyko bakteriologiczne) w szerokim zakresie, w tym dla użytkowników rzeki, Zalewu Szczecińskiego i Bałtyku, ale również permanentne monitorowanie stanu wody i plany ewakuacji;
- stworzenie planu ochrony ludzi, zwierząt hodowlanych i dzikich przed kontaktem z zatrutą rzeką – m.in. grodzenie, regularne powiadomienia SMS;
- skuteczna identyfikacja przyczyn, zasięgu i skutków katastrofy;
- pilne uruchomienie na całym odcinku Odry szerokiego programu badań we wskazanym zakresie, dodatkowo pobieranie prób na różnych głębokościach i całym przekroju rzeki;
- otwarcie dodatkowych laboratoriów do badania próbek ryb i bezkręgowców w siedmiu województwach dotkniętych katastrofą (śląskie, opolskie, dolnośląskie, lubuskie, zachodniopomorskie, łódzkie, mazowieckie) i współpraca z laboratoriami uczelnianymi i komercyjnymi;

Partia Zieloni
Ul. Piękna 1B/22
00-539 Warszawa
sekretariat@partiazieloni.pl

NIP: 525-232-02-50
PKO BP SA IX Oddział w Warszawie
BIC (SWIFT) BPKOPLPW
82 1020 1097 0000 7502 0099 8922

🌐 partiazieloni.pl
f partiazieloni
🐦 @Zieloni
📷 zieloni_

- współpraca i bieżąca wymiana informacji z organami Republiki Federalnej Niemiec;
- współpraca z instytucjami naukowymi z Polski, Niemiec i innych krajów;
- ciągły monitoring i dokumentacja strat w ekosystemach rzecznych i powiązanych (Parki Narodowe i tereny cenne przyrodniczo w zasięgu dorzecza Odry), a także uruchomienie szerokiego programu badawczego związanego z wpływem zdarzenia na ekosystem Odry (o nazwie ODRA+) i jej otoczenia oraz opracowanie wieloletniego programu odtworzenia ekosystemów wraz z monitorowaniem jego efektów;
- objęcie śledztwem w sprawie możliwego zrzutu ścieków i substancji toksycznych wszystkich podmiotów gospodarczych, rolniczych, publicznych i innych z możliwością zrzutu ścieków i substancji zakazanych w dorzeczu Odry;
- wszczęcie postępowania karno-administracyjnego przeciwko wszystkim podmiotom, w odniesieniu do których ujawniono nielegalny zrzut ścieków do Odry i jej dopływów (również w zakresie przekroczeń dopuszczalnych parametrów), ponadto wykonanie przeglądu wszystkich aktualnych pozwoleń wodnoprawnych na zrzut ścieków i przeprowadzenie ich aktualizacji (zaostrenie wymogów) w dostosowaniu do obniżonego stanu wód;
- powołanie niezależnej, eksperckiej – nie politycznej! – komisji ds. badania przyczyn katastrofy;
- włączenie środowiska nauki do działań organów ochrony środowiska oraz bieżąca informacja ze strony WIOŚ-u dla jednostek badawczych i synergiczne konsultowanie hipotez naukowych w oparciu o wyniki badań. Zapewnienie WIOŚ dodatkowych środków budżetowych na zlecenie badań, ekspertyz i opinii naukowych. Natychmiastowe podwyższenie najniższych płac pracowników merytorycznych inspekcji powyżej średniego wynagrodzenia w gospodarce, natychmiastowe zwiększenie ilości etatów;
- kompensata z budżetu państwa dla samorządów kosztów poniesionych przez nie w związku z walką z katastrofą ekologiczną .

Musimy jednak zmieniać systemowo polską ochronę wód i system ochrony środowiska. Dlatego proponujemy następujące **działania średniokresowe:**

Partia Zieloni
Ul. Piękna 1B/22
00-539 Warszawa
sekretariat@partiazieloni.pl

NIP: 525-232-02-50
PKO BP SA IX Oddział w Warszawie
BIC (SWIFT) BPKOPLPW
82 1020 1097 0000 7502 0099 8922

🌐 partiazieloni.pl
f partiazieloni
🐦 @Zieloni
📷 zieloni_

- przeniesienie gospodarki wodnej z Ministerstwa Infrastruktury do Ministerstwa Klimatu i Środowiska;
- powołanie Parku Narodowego Doliny Dolnej Odry im. prof. Mieczysława Janowskiego. Postulat powołania Parku narodowego i dokumentacja projektowa ma już ponad 30 lat. Strona niemiecka zrealizowała go już w 1995r. Realna ochrona Doliny Dolnej Odry wymaga analogicznej do niemieckiej ochrony na polskim brzegu. Kolejne pokolenia polskich przyrodników o to apelują. Żądamy natychmiastowej procedury zmierzającej do powołania Parku!
- stworzenie planu renaturyzacji Odry i jej dopływów i odejście od szkodliwych planów regulacji;
- reorganizację PGW Wody Polskie, doprecyzowanie celów związanych z ochroną administrowanych wód dofinansowanie tych zadań, decentralizację zarządzania, wprowadzenie możliwości dochodzenia odszkodowań przez samorzady za zaniedbania Wód Polskich związane z utrzymaniem wód. Zmianę funkcjonowania Wód Polskich – tak by instytucja czuwała całodobowo 7 dni w tygodniu. Wyposażenie Wód Polskich w pełne uprawnienia kontrolne, włącznie z pobieraniem próbek i zlecaniem badań;
- wprowadzenie możliwości ustanowienia osobowości prawnej dla rzek umożliwiającą dochodzenie odszkodowań za ich zanieczyszczenie lub zniszczenie;
- wprowadzenie ustawowego obowiązku retencji wód w oparciu o rozwiązania bazujące na naturze dla wszystkich właścicieli nieruchomości (retencja rozproszona, zielona retencja);
- przeniesienie obowiązków i odpowiedzialności związanych z usuwaniem skutków katastrof ekologicznych z Polskiego Związku Wędkarskiego na służby państwowe i samorządowe;
- natychmiastowe powołanie krajowego zespołu do przygotowania Polskiej Strategii Gospodarki Wodnej przy szerokim udziale środowisk eksperckich, akademickich, użytkowników wód, samorządowych i strony społecznej, Wykorzystanie metod używanych do tworzenia innych planów strategicznych bez zlecania zadania firmom zewnętrznym;

Partia Zieloni
Ul. Piękna 1B/22
00-539 Warszawa
sekretariat@partiazieloni.pl

NIP: 525-232-02-50
PKO BP SA IX Oddział w Warszawie
BIC (SWIFT) BPKOPLPW
82 1020 1097 0000 7502 0099 8922

🌐 partiazieloni.pl
f partiazieloni
🐦 @Zieloni
📷 zieloni_

- powołanie środowiskowej policji i prokuratury:
- utworzenie na poziomie powiatów Inspekcji Ochrony Środowiska;
- dofinansowanie Inspekcji Ochrony Środowiska wszystkich szczebli;
- dofinansowanie sprzętu badawczego;
- zdecydowana podwyżka wynagrodzeń inspektorów będzie miała działanie antykorupcyjne – zlikwidowanie luki płacowej pomiędzy pracownikami IOŚ a LP i gospodarką, (zachęcanie osób kończących OŚ do pozostawania w zawodzie – zawód musi być atrakcyjny finansowo);
- utworzenie na poziomie powiatowych, wojewódzkich i głównej komendy policji wyspecjalizowanych komórek ds. zwalczania przestępczości (i wykroczeń) przeciwko środowisku, których zadaniem będzie wsparcie śledcze dla działań administracyjnych organów OŚ ("policja środowiskowa");
- wydzielenie w prokuraturach wszystkich szczebli stanowisk i jednostek wyspecjalizowanych w zwalczaniu przestępczości przeciwko środowisku;
- współdzielenie wyników badań i ekspertyz w postępowaniach administracyjnych i karnych;
- obowiązkowy udział prokuratury w postępowaniu administracyjnym, którego przedmiotem jest delikt, który może być przestępstwem;
- obowiązkowe zawiadomienie OŚ prokuratury i policji o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez wszystkie organy administracji państwowej i samorządowej;
- kontrole krzyżowe instytucji samorządowych i państwowych w asyście policji oraz wspólne gromadzenie dowodów do różnych postępowań. Wbudowanie elementu synergii w postępowaniach różnych służb państwowych i samorządowych, np. inspekcji ochrony środowiska, Wód Polskich, RDOŚ, służb weterynaryjnych, SANEPID-u;
- znaczne podwyższenie kar za wykroczenia i przestępstwa – minimalna grzywna na poziomie 10 000 zł, maksymalna na poziomie 100% obrotu firmy za zeszły rok, tak samo w odniesieniu do rolników;

Partia Zieloni
Ul. Piękna 1B/22
00-539 Warszawa
sekretariat@partiazieloni.pl

NIP: 525-232-02-50
PKO BP SA IX Oddział w Warszawie
BIC (SWIFT) BPKOPLPW
82 1020 1097 0000 7502 0099 8922

🌐 partiazieloni.pl
f partiazieloni
🐦 @Zieloni
📷 zieloni_

- ustanowienie nielegalnego zrzutu ścieków i posiadania nielegalnych odpływów – przestępstwem, niezależnie od wielkości zjawiska;
- obowiązek ustalenia w postępowaniu administracyjnym i karnym wysokości szkody (uwzględniającej wszystkie szkody ekosystemowe) w przypadku każdego przestępstwa przeciwko środowisku, obowiązek dochodzenia odszkodowania przez prokuraturę generalną.
- ciągłe monitorowanie:
 - regularne kontrolowanie stanu wszystkich polskich rzek i upublicznienie przez Wody Polskie planów ich monitorowania oraz wyników kontroli;
 - nacisk na kontrole w porze nocnej, po godzinach pracy (wówczas najczęściej dochodzi do zrzutów) i bez informacji ze znacznym wyprzedzeniem – do tego celu potrzebne są dodatkowe etaty i dodatki za pracę w nocy i w dni wolne od pracy;
 - obowiązek montowania przy każdym zakładzie, który uzyskuje pozwolenie wodnoprawne na zrzut ścieków, stacji monitoringu ciągłego na wzór emisji spalin ze spalarni odpadów, wysyłającej w czasie rzeczywistym pomiary do IOŚ i Wód Polskich, a ponadto regularne obowiązkowe kontrole zakładów (koszty kontroli, badań i urzędzeń ponoszą zakłady występujące o pozwolenie);
 - wprowadzenie stałych, odcinkowych stacji pomiarowych podstawowych parametrów fizyko-chemicznych wody na polskich rzekach z permanentnym, transparentnym dostępem społeczeństwa i nauki online do wyników.
- w zakresie rolnictwa i terenów wiejskich:
 - obowiązkowe kontrole składowania nawozów na polach i nawożenia – minimum jedna kontrola rocznie dla każdego gospodarstwa z obowiązkowym pobraniem próbki gleby;

Partia Zieloni
Ul. Piękna 1B/22
00-539 Warszawa
sekretariat@partiazieloni.pl

NIP: 525-232-02-50
PKO BP SA IX Oddział w Warszawie
BIC (SWIFT) BPKOPLPW
82 1020 1097 0000 7502 0099 8922

🌐 partiazieloni.pl
f partiazieloni
🐦 @Zieloni
📷 zieloni_

- wdrażanie specjalnych planów ograniczenia nawożenia pól na obszarach wysokiego poziomu azotu i fosforu w gruncie i wodach oraz wprowadzenie dodatkowych ograniczeń dla rolników uprawiających pola w pobliżu rzek i zbiorników wodnych;
 - montaż GPS w pojazdach asenizacyjnych, z elektroniczną dokumentacją odbioru i opróżnienia szamba w uprawnionym miejscu;
 - kontrola przez gminę minimum 4 razy w roku dokumentów potwierdzających opróżnienia szamba (wysokie grzywny (od 5 000zł) za brak potwierdzenia)
 - obowiązek przyłączenia każdego gospodarstwa domowego, rolnego czy przedsiębiorstwa do istniejącej sieci kanalizacyjnej gminy (za wyjątkiem podmiotów posiadających własne, certyfikowane oczyszczalnie ścieków) – w razie niewykonania obowiązku grzywna minimum 10.000zł i wykonanie zastępcze z likwidacją szamba.
- w zakresie ochrony zwierząt:
 - przygotowanie się do ratowania życia zwierząt w związku z występowaniem przyduchy;
 - oczyszczanie koryta rzeki z nadmiaru roślin poza okresem letnim;
 - zakup urządzeń do aeracji wody i wyposażenie nim wszystkich jednostek Państwowej i Ochotniczej Straży Pożarnej w obszarach zagrożenia wystąpienia zjawiska „przyduchy”;
 - ciągły monitoring w okresie upałów i niskich stanów wód ilości tlenu w rzekach i interwencyjne napowietrzania.

Na poziomie kraju, województw, powiatów i gmin konieczne jest wreszcie podjęcie działań strategicznych, które długoterminowo spowodują zabezpieczenie ekosystemów rzecznych i jakości wód w Polsce. Dlatego proponujemy następujące **działania długookresowe:**

Partia Zieloni
Ul. Piękna 1B/22
00-539 Warszawa
sekretariat@partiazieloni.pl

NIP: 525-232-02-50
PKO BP SA IX Oddział w Warszawie
BIC (SWIFT) BPKOPLPW
82 1020 1097 0000 7502 0099 8922

🌐 partiazieloni.pl
f partiazieloni
🐦 @Zieloni
📷 zieloni_

- uwzględnienie problemów i wyzwań gospodarki wodnej w obecnie prowadzonych pracach nad aktualizacją długookresowej strategii rozwoju kraju oraz przy najbliższej aktualizacji średniookresowej strategii rozwoju kraju;
- połączenie w jednym dokumencie planistycznym, a następnie realizacyjnym, zarządzania ryzykiem powodzi i suszy, dla których wspólnym ogniwem jest poszukiwanie możliwości zwiększenia naturalnej retencji i renaturyzacji;
- ochrona przed zabudową dolin rzecznych w terenach zurbanizowanych oraz obowiązkowe plany renaturyzacji rzek;
- stworzenie naukowego centrum uczelni nadodrzańskich z Polski, Czech i Niemiec, które tworzyłyby wspólne programy badania stanu wód i życia Odry, programy ochrony biosfery i renaturyzacji Odry (oraz pozyskanie finansowania z tych trzech państw i grantów z instytucji unijnych na ten cel);
- reorganizacja instytucji odpowiedzialnych za jakość polskich wód i ochronę środowiska, aby zniwelować obecne ogromne rozproszenie kompetencji;
- konsekwencje spóźnionego przez rząd Prawa i Sprawiedliwości wdrożenia Ramowej Dyrektywy Wodnej w zakresie odbioru i oczyszczania ścieków nie mogą zostać przerzucone na samorządy. Rząd musi w trybie pilnym przenieść środki, przewidziane na realizację innych, mniej pilnych lub niecelowych zadań inwestycyjnych (jak CPK, budowa nowych dróg szybkiego ruchu) na realizację podstawowych z punktu widzenia Polek i Polaków inwestycji, zapewniających bezpieczeństwo ekologiczne, takich jak budowa sieci kanalizacyjnych, oczyszczalni ścieków, ich utrzymanie oraz prowadzenie kontroli i monitoringu przez przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne.